

XVI Konferencja Stratygrafia Plejstocenu Polski pt. *Strefa marginalna lądolodu zlodowacenia warty i pojezierza plejstoceńskie na południowym Podlasiu* Zimna Woda k. Łukowa, 31.08–4.09.2009

XVI Konferencja Stratygrafia Plejstocenu Polski odbyła się w dniach 31.08–4.09.2009 r. na południowym Podlasiu w ośrodku wypoczynkowym Zimna Woda k. Łukowa. Osobliwością Łukowa i jego okolic są liczne kry jurajskie występujące w obrębie glin zwałowych zlodowacenia odry. Iły zawierają liczną faunę amonitów, belemnitów, małży, ślimaków, otwornic i innych bezkręgowców.

Najsłynniejsze są łukowskie amonity. Z tego powodu w logo konferencji zamieszczony został amonit. Przez obszar południowego Podlasia przebiega strefa maksymalnego zasięgu lądolodu zlodowacenia warty z morenami czołowymi i stożkami sandrowymi. Występują tu także blisko powierzchni terenu bardzo liczne stanowiska z jeziornymi utworami interglacjałów mazowieckiego i eemskiego, a także nieco głębiej zalegającymi osadami interglacjału ferdynandowskiego.

Konferencja została zorganizowana przez Państwowy Instytut Geologiczny — Państwowy Instytut Badawczy, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Przedsiębiorstwo Geologiczne POLGEOL SA w Lublinie oraz Komitet Badań Czwartorzędu PAN. W Komitecie Honorowym znaleźli się doc. dr hab. Jerzy Nawrocki, dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego — Państwowego Instytutu Badawczego, prof. dr hab. Andrzej Dąbrowski, rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, prof. dr hab. Anna Tukiendorf, dziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS oraz mgr inż. Jan Wilgat, dyrektor Przedsiębiorstwa Geologicznego POLGEOL SA Zakład w Lublinie. W Komitecie Naukowym znaleźli się prof. dr hab. Maria Łanczont, prof. dr hab. Leszek Marks i doc. dr hab. Krzysztof Michał Krupiński. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego był dr Marcin Żarski, a wiceprzewodniczącymi dr hab. Sławomir Terpiłowski i mgr Marzena Małek.

Przed rozpoczęciem obrad odbyła się wycieczka przedkonferencyjna, w czasie której uczestnikom zaprezentowano we wkopie iły jurajskie z kry znajdujące się w dawnej odkrywcze w cegielni w Łapiguzie k. Łukowa. W iłach występowały liczne pokruszone skamieniałości fauny morskiej, a także kongrecje pirytowe, które były zbierane przez wielu uczestników wycieczki (ryc. 1). Następnie uczestnicy udali się do Muzeum Regionalnego w Łukowie, gdzie można obejrzeć dobrze zachowane okazy amonitów, małży i innych skamieniałości, które zgromadzono w trakcie eksploatacji kry w pobliskiej cegielni. Wycieczkę przedkonferencyjną prowadzili W. Mizerski, M. Małek i D. Gałązka oraz dyrektor muzeum L. Kowalczyk.

Oficjalną część konferencji otworzył dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego — Państwowego Instytutu Badawczego J. Nawrocki, a w imieniu gospodarzy tego regionu uczestników przywitał wicestarosta powiatu łukowskiego H. Lipiec.

Pierwszy dzień spotkania poświęcono problematyce geologii południowego Podlasia. Pierwszy referat wprowadzający uczestników w te zagadnienia wygłosił prof. J.E. Mojski. W dalszej części referatów wprowadzających przedstawiono budowę geologiczną osadów tworzących podłoże czwartorzędu oraz budowę geologiczną osadów czwartorzędowych (referaty M. Żarskiego, M. Małek, A. Albrychta). Problematykę maksymalnego zasięgu zlodowacenia warty na Podlasiu przedstawili w swym referacie L. Marks i S. Terpiłowski, a zagadnienia związane z charakterystyką sukcesji pyłkowych, zapisaną w różnowiekowych biogenicznych osadach interglacjałnych — K.M. Krupiński. Budowę geologiczną i genezę kier omówili D. Gałązka, M. Małek, M. Maleszyk, a skamieniałości w nich występujące — T. Woroncowa-Marcinowska. W referacie wprowadzającym M. Świder przedstawił rys historyczny ziem południowego Podlasia i Łukowa oraz scharakteryzował środowisko przyrodnicze regionu.

W drugim dniu konferencji zaprezentowano tematykę geologii czwartorzędu z różnych rejonów Polski oraz z zagranicy.

Poruszono zagadnienia ze stratygrafii czwartorzędu oparte na badaniach petrograficznych glin zwałowych, na badaniach palinologicznych oraz oparte na datowaniach bezwzględnych. Ponadto przedstawiono m.in. wyniki analiz zdjęć satelitarnych, prac glaciotektonicznych, związki wykształcenia osadów czwartorzędowych ze starszym podłożem, a także zagadnienia sedymentologiczne i paleogeograficzne oraz wiele innych badań. W sumie zaprezentowano 24 referaty i 23 postery.

Trasa pierwszego dnia wycieczkowego prowadziła przez stanowiska: Łuków, Sobicze, Kolonia Korczówka i Nowa Kornica. Sesję terenową tego dnia prowadził M. Błaszkiwicz.

W pierwszym stanowisku Łuków pokazano profil osadów jeziornych interglacjału ferdynandowskiego. Jest to jeden z nielicznych profili, który zawiera dobrze udokumentowany badaniami pyłkowymi, a także geologicznymi, interglacjał ferdynandowski z dwoma optimami interglacjału.

Ryc. 1. Poszukiwania skamieniałości i kongrecji w iłach jurajskich. Fot. T. Krzywicki

Ryc. 2. Stanowisko Nowa Kornica (od lewej M. Małek, A. Godlewska, A. Albrycht). Fot. M. Żarski

cyjnymi. Wyniki badań tego stanowiska omówiły M. Małek, I. A. Pidek, M. Maleszyk i R. Stachowicz-Rybka.

W odsłonięciu Sobicze zaprezentowano morenę martwego lodu utworzoną przez lob Liwca lądolodu zlodowacenia warty. Odsłonięcie zostało omówione przez A. Godlewską i S. Terpiłowskiego.

W następnym odsłonięciu, w Koloni Korczówka, ci sami autorzy przedstawili osady recesyjnej moreny czołowej lobu Tocznej z okresu zlodowacenia warty. Oba wyżej wymienione stanowiska świadczą o dużo większej dynamice lodu, niż dotychczas sądzono.

Ostatnim punktem pierwszego dnia wycieczki było odsłonięcie w Nowej Kornicy (ryc. 2). W rozległych ścianach odkrywki uczestnicy wycieczki zobaczyli złuszkowane osady kredy i paleogenu, zdeformowane podczas zlodowaceń południo-wopolskich.

Zagadnienia te zaprezentowali A. Albrycht i R. Dobrowolski. Następnie uczestnicy wycieczki udali się do odkrywki piasków i żwirów formy szczelinowej powstałej w czasie zlodowacenia warty. Genezę i budowę geologiczną tej formy zaprezentowali S. Terpiłowski i A. Godlewska.

Na zakończenie dnia wykonano tradycyjne grupowe zdjęcie wszystkich uczestników konferencji (ryc. 3).

W drugim dniu wycieczki trasa biegła przez Domaszki, Hermanów, Hutę Radoryską i Kepe. Sesję terenową prowadził S. Lisicki.

W stanowisku Domaszki M. Małek i I.A. Pidek omówili wyniki badań geologicznych i paleobotanicznych jeziornych osadów interglacjalu mazowieckiego. W profilu tym zapisana jest pełna sukcesja interglacjalu mazowieckiego. Przedstawiono również genezę doliny Samicy, w której zlokalizowane jest opisywane stanowisko. W nieodległej odkrywce S. Terpiłowski pokazał uczestnikom odsłaniające się typowe osady rzeczne z podścielającymi je utworami organicznymi, których wiek nie został jeszcze określony.

W następnym stanowisku Hermanów można było zobaczyć zachowany niemal na powierzchni terenu kopalny zbiornik z okresu interglacjalu mazowieckiego. Jego kształt pokrywa się z holocentrycznym zatorfionym zbiornikiem. Problematykę kopalnego pojezierza z okresu interglacjalu mazowieckiego omówił M. Żarski. Przedstawiona została sytuacja geologiczna osadów interglacjalu mazowieckiego z Hermanowa, a także z odległego o kilka kilometrów Przytulina. Wyniki badań paleobotanicznych z Hermanowa przedstawił K.M. Krupiński, a z Przytulina — H. Winter. Wyniki badań litologiczno-petrograficznych przedstawili B. Marcinkowski i M. Wyszomierski.

Kolejnym punktem wycieczki była odkrywka w Hucie Radoryskiej (ryc. 4). Omówiono w niej osady moreny czołowej spiętrzony oraz ich deformacje glaciektoniczne

Ryc. 3. Zdjęcie uczestników konferencji w odkrywce Nowa Kornica. Fot. M. Żarski

Ryc. 4. Prezentacja zaburzonych piasków i żwirów w stanowisku Huta Radoryska. Fot. T. Krzywicki

powstałe w czasie fazy recesyjnej lądolodu zlodowacenia warty. Ogólną sytuację geologiczną badanej formy oraz scenariusz powstawania zaburzeń glacictektonicznych przedstawił M. Żarski. Wykorzystano tu wyniki wykonanych wcześniej przez Z. Krysiak badań struktur glacictektonicznych. R. Swadźba zaprezentowała w ścianach odkrywki wyniki nowych pomiarów mezostruktur. W odkrywce uczestnicy obejrzelili liczne deformacje glacictektoniczne: głównie fałdy i uskoki. Wyniki badań litologicznych i petrograficznych przedstawił M. Wyszomierski.

Ostatnim punktem wycieczki tego dnia było stanowisko Kępa, w którym omówiono osady jeziorne interglacjału eemskiego, wypełniające wcześniej wyczerpaną dolinę, rozcinając biogeniczne osady interglacjału mazowieckiego (stanowisko Kępa-Prymiarki i Leonardów). Sytuację geologiczną omawianego stanowiska omówił M. Żarski, a wyniki badań paleobotanicznych przedstawił K.M. Krupiński. Litologię osadów przykrywających utworów interglacjału omówiła K. Kenig.

Trasa ostatniego dnia wycieczkowego prowadziła przez rezerwat Jata i stanowisko Podlodów. Sesję terenową prowadził A. Ber.

Rezerwat jodły Jata jest najdalej wysuniętym na północ stanowiskiem jodły na Podlasiu; istnieje od 1933 r. Charakterystykę przyrodniczą rezerwatu omówił M. Świder i G. Uss, leśniczy rezerwatu Jata. Badania współczesnego opadu pyłku

jodły omówiła I.A. Pidek, a znaczenie jodły w okresach interglacjału omówił K.M. Krupiński. Po rezerwacji uczestników wycieczki oprowadzał G. Uss. Przedstawił on dramatyczną historię stacjonowania w obecnym rezerwacie Jata, w czasie II wojny światowej, obozu żołnierzy AK oraz innych grup oporu.

W stanowisku Podlodów zaprezentowano osady jeziorne interglacjału ferdynandowskiego, które odsłaniają się w skarpie doliny Świnki. Sytuację geologiczną odsłaniających się osadów interglacjału, a także przewierconych sondą mechaniczną w pobliżu odsłonięcia, omówił M. Żarski. Wyniki badań paleobotanicznych osadów jeziornych z odsłonięcia i wiercenia przedstawił K.M. Krupiński, natomiast M. Wyszomierski i B. Marcinkowski scharakteryzowali wyniki badań litologicznych osadów przykrywających kredę jeziorną.

Po omówieniu stanowiska w Podlodowie zakończono konferencję. Dokładne streszczenia referatów i punktów wycieczek zostały zamieszczone w Przewodniku Konferencyjnym, który znajduje się w zasobach biblioteki Państwowego Instytutu Geologicznego-Państwowego Instytutu Badawczego.

XVII Konferencja Stratygrafia Plejstocenu Polski odbędzie się na Pojezierzu Mazurskim, na którą w imieniu jej organizatorów serdecznie Państwa zapraszamy.

Renata Swadźba